

Liberalismus, politika udržitelnosti a ekomodernizační proudy

ENSb1282: Politika, ideologie a životní prostředí

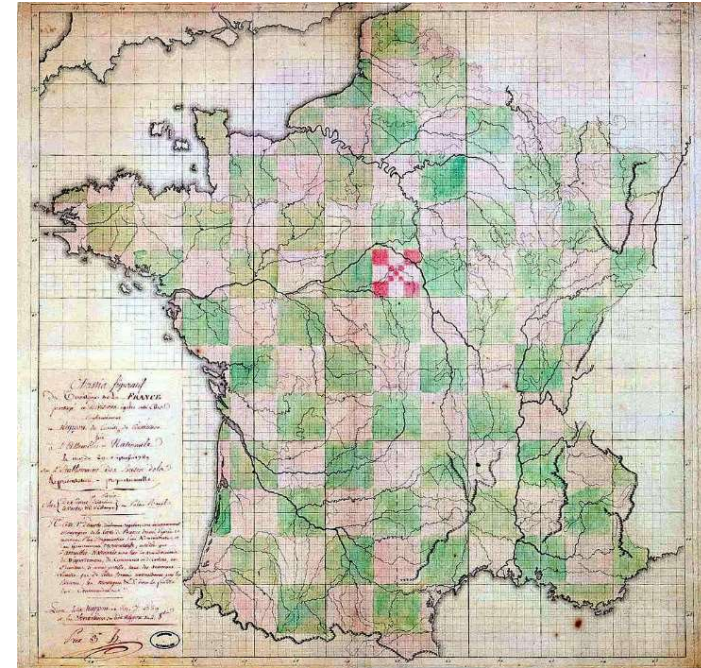
Mgr. Vojtěch Pelikán, Ph.D.

6. 4. 2023

Konzervatismus

- Edmund Burke (1790) *Úvahy o revoluci ve Francii*
- Přirozenost, zkušenost, morálka, řád, tradice...
- Situačnost → paradoxně poměrně dynamický vývoj
- Klasický X současný
- Pravicový i levicový

Ekologicky významné rysy konzervatismu

Historicky...

- Počátky ochrany přírody
- Ruralismus, odpor k městu, potažmo civilizaci
- Lokálnost, věrnost místu, soběstačnost...
- Zdrženlivost, předběžná opatrnost
- Součást dobrovolné skromnosti

...v současnosti

- Proti radikalitě
- Proti NGOs, „nepolitické politice“
- Obhajuje kapitalismus a korporace
- Obhajuje národní stát
- Proti vědě

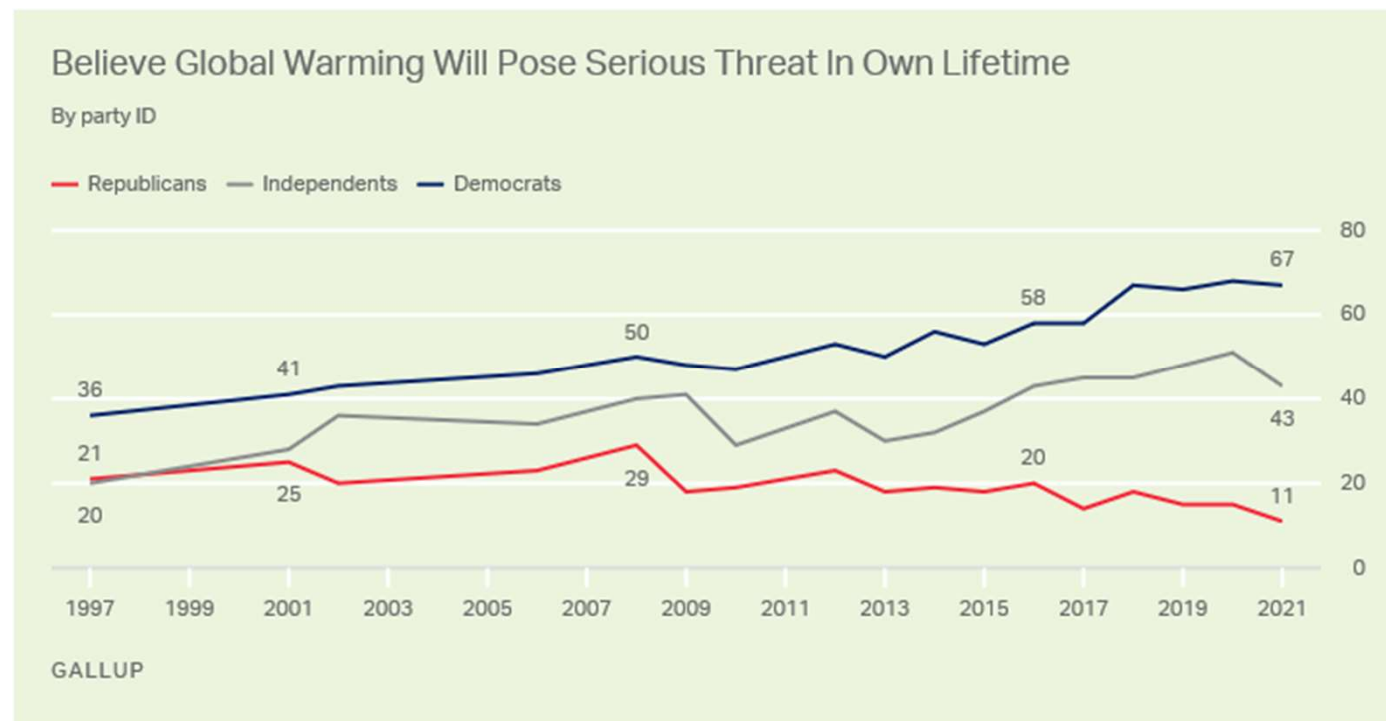
Dnešní konzervatismus a environmentální problémy

- Konsolidace pravice ve 2. pol. 20. st.
- Neokonzervatismus, Nová pravice...
- Oddělení ekonomické, společenské či hodnotové roviny
- Environmentální témata jako součást širší agendy, vůči níž se vymezuje
- Klimskepticismus se ocitá v jádru konzervativní identity, napojení na konzervativní think-tanky
- Konzervativní eko-argumenty se v praxi objevují spíše v souvislosti s ekofašismem, xenofobií...

Ideologizace konzervativní politiky

1. „Ekologie není věda. S vědou nemá nic společného. Je to ideologie.“
(duben 1995)
2. „I když je na tom ministerstvu zcela jistě plno ‚mlčících‘ odborníků, ten dům na Vršovické ulici je zaplevelen zelenými ideology.“
(červen 2010)

Konzervativní povaha českého klimaskepticismu

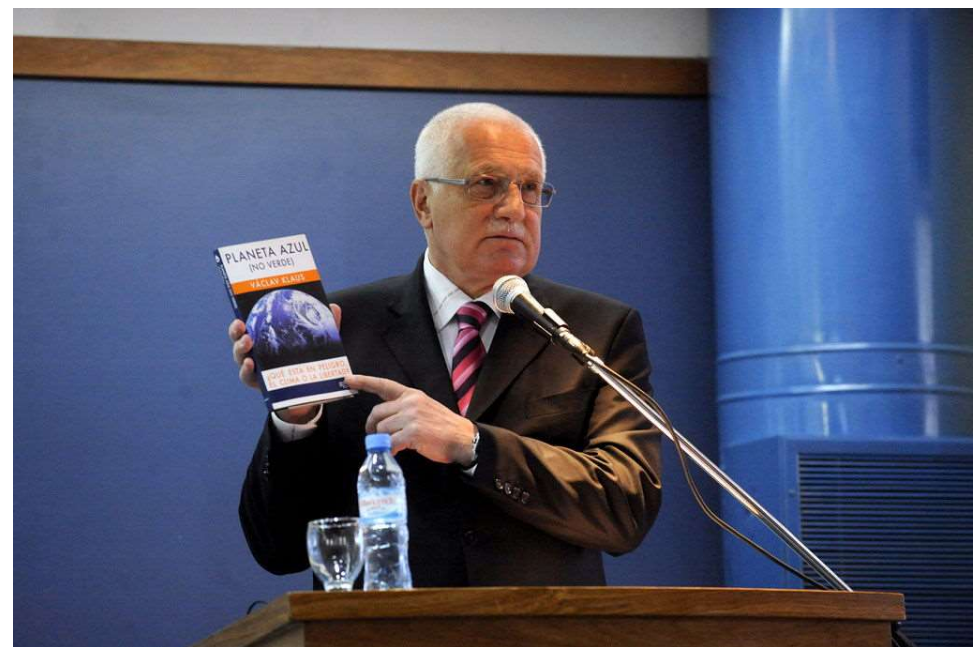
Vzestup po r. 2007

Denial X skepticism („production of doubt“)

Pesticidy, azbest, kouření, ozónová díra, kyselá deště...

Stejné ideologické zázemí jako v zahraničí,
ale trochu jiné projevy (Vidomus 2013):

1. český skepticismus, švejkovství
2. faktor Klaus
3. propojení s euroskepticismem

Konzervatismus

Autorita, hierarchie, vyvažování svobody a řádu

Povinnosti, oběť, odpovědnost, „svoboda k“

Morálka

Církev, šlechta, národ

Orientace na elity

Suverenita, věrnost místu, domov

Venkov

Kritický k osvícenství, pokroku

Opatrní k ekonomické směně

Minulost, „ztracený ráj“, mezigenerační vazby

Člověk se má držet zpátky

Precautionary principle

Technoskepticismus

Malthus

Údržbáři

Kritizují individualismus

Identita daná, vrozená

Jedinec podřízen celku

Skepse k lidské podstatě

Liberalismus

Svoboda, autonomie

Práva, dobrovolnost, „svoboda od“

Většinou etické hledisko vynechává

Emancipace od pout tradičních institucí

Rovnostářství

Globalizace, univerzalismus

Město

Vychází přímo z osvícenství, racionalita

Základ kapitalismu

Přítomnost, progresivní, hledí kupředu

Člověk jako „Prométheus“

Riziko jako vítané, motor podnikavosti

Technooptimismus

Darwin

Pionýři

Individualismus jako klíčový

Identita konstruovaná

Jedinec tvoří celek

Jedinci dobří a racionální

Liberalismus

Velká heterogenita: individualistický i rovnostářský/univerzalistický, ekonomický, občanský i sociální, hodnotový i neutrální...

Paradox: jeden z hlavních viníků současné ekologické situace, avšak ekologické myšlení stojí na řadě liberálních principů (emancipace, občanská společnost, steady-state economy, kontrakultura 60. let...)

Důvody špatné pověsti: spojení s globálním kapitalismem, tvrdým antropocentrismem, honba za soukromým prospěchem, minimální vláda, nezpochybňuje lidské nároky...

Neoliberalismus

- Dominantní ideologie dneška?
- Hojně používaný termín (většinou v negativních souvislostech)...
- ...avšak obvykle nebývá definován, málokdo se k němu hlásí
- Ideologie, nebo „přírodní zákon“?
- „Kapitalismus bez přívlastků“: privatizace, deregulace, globalizace, volný trh, minimální stát...
- Ekonomizace každodennosti; akcent na profit, růst a formální ekonomické vztahy

Kámen úrazu vztahu liberalismu k environmentálním otázkám

SVOBODA ----- LIMITY

Václav Klaus

Modrá, nikoli zelená planeta

**Co je ohroženo:
klima, nebo svoboda?**

DOKORÁN 2007

Hledání ekologicky příznivého liberalismu

- Od 80. let (reaganismus, socialistická praxe, OCF /1987/)
- Liberálně-demokratické státy v čele snah o řešení env. problémů

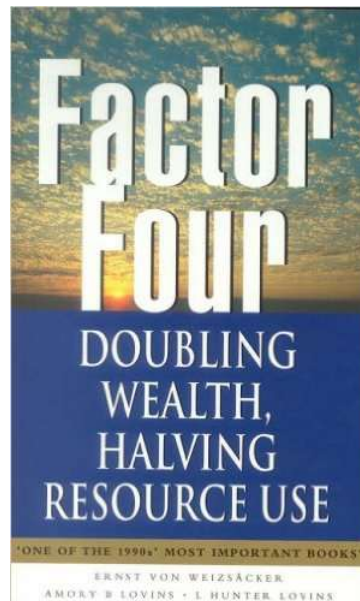
Některá současná env. témata ovlivněná liberalismem:

- Sustainable development
- Environmentální ekonomie
- Rozšiřování subjektů práva
- Environmental citizenship

Některé modernistické proudy environmentalismu

- A. Přírodní kapitalismus
- B. Tržní environmentalismus
- C. Ekomodernismus

Rights to resources must be clearly defined, easily defensible against invasion, and transferable. Clearly defined and defensible property rights mean individuals aren't forced to accept pollution. Decision makers with private ownership of resources directly bear the cost of their actions. Internalizing the costs of pollution by privatization, voluntary agreements, and well defined rights, is a far more efficient way to protect our resources, rights, and the environment.

Ekomodernismus

- Eko-pragmatismus, neo-environmentalismus, post-environmentalismus
- „Ex-greens“
- Antropocén
- Post-wilderness
- Jak zajistit vysoký životní standard pro 10 mld lidí?
- *„The solution to the ecological crises wrought by modernity, technology, and progress will be more modernity, technology, and progress.“*

EcoMODERNIST

MANIFESTO

